

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ ПОЗАШКІЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНЕЦЬКА ОБЛАСНА МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК
УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ»

ПОГОДЖЕНО

Протокол засідання науково-методичної (експертної) ради
Донецького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти
№ 3 від 21 серпня 2019 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ директора департаменту
освіти і науки Донецької обласної
державної адміністрації
№ 312/163 - від 05.09 2019 р.
19-04

**ПРОГРАМА
З ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

дослідницько-експериментальний напрям

Українська мова

1 рік навчання

Слов'янськ – 2019

Автори:

Сегін Любомир Васильович – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та літератури ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Тищенко Лариса Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та літератури ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Рецензенти:

Щербатюк В. С. – методист відділу гуманітарної освіти Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

Полякова Т. В. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та літератури ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

СХВАЛЕНО

Протокол засідання педагогічної ради
комунального позашкільного навчального
закладу «Донецька обласна Мала академія
наук учнівської молоді»

Від 24.05.2019 № 2

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Філологічна освіта є однією із найбільш важливих умов самореалізації особистості, бо мова – це головний засіб пізнання і спілкування, а отже, основа навчально-пізнавальної діяльності в будь-якій сфері. Особливо актуальним стає володіння мовою в сучасних умовах.

Процеси, що відбуваються в Україні, зумовили нові тенденції розвитку освіти та потребу суспільства в оновленні національної свідомості, у творчих, діяльних, обдарованих, інтелектуально розвинених громадянах. За таких умов неабиякого значення набуває творча пізнавальна діяльність учнів як майбутнього нашої держави, що передбачено реалізацією положень Державної національної програми «Освіта» (Україна XXI століття), Національної доктрини розвитку освіти, Законів України про освіту.

Особливої актуальності сьогодні набуває реалізація ключової реформи Міністерства освіти і науки – нова українська школа, головною метою якої є створення комфортного навчання, під час якого школярі матимуть змогу не лише одержати знання, а й набути вмінь успішно застосовувати їх у житті. Саме тому важливою є потреба розвитку таких форм позакласної роботи, які б дозволили учням не лише повною мірою реалізувати свій творчий потенціал, але й визначитися із вибором майбутньої професії. Відповідно в сьогodнішній позашкільній освіті робота секції української мови МАН набуває особливої актуальності, бо саме вона і покликана надати учням додаткові можливості для саморозвитку та професійного зростання. Навчальна програма секції ставить за мету підтримати перші кроки молодих науковців, допомогти їм у засвоєнні навичок наукової роботи з української мови.

Новизна програми мовознавчого відділення секції «Українська мова» полягає в спрямованості на розвиток дослідницької компетентності й широкої культури школярів, поглиблення їхньої мовно-філологічної освіти, виявлення мовознавчих науково-дослідницьких здібностей обдарованої молоді.

У процесі роботи гуртка МАН «Українська мова» учні зможуть долучитися до науково-дослідної роботи. Для цього в програмі передбачено розділ, що передбачає ознайомлення з правилами написання та оформлення наукових робіт. Курс має навчити школярів послідовно й цікаво викладати матеріал, розвинути їхнє вміння логічно, доступно й ефективно подавати інформацію, структурувати її. Окрім того, гуртківці можуть узяти участь у конкурсній захисті науково-дослідних робіт Малої академії наук (МАН).

Мета навчальної програми – сприяти творчому й інтелектуальному розвитку особистості в процесі написання науково-дослідної роботи.

Основними завданнями курсу є:

- сформувати інтерес до пошукової і дослідницької діяльності;
- ознайомити з поняттям про науково-дослідницьку діяльність і науку загалом;
- сформувати навички проведення науково-дослідної роботи;

- розвивати вміння виокремити проблему, формулювати мету і завдання, оперувати методикою досліджень мовознавчого напрямку;
- сприяти розвитку самостійного, творчого мислення, уміння використовувати здобуті знання на практиці;
- навчити правильно оформлювати і представляти науково-дослідну роботу.

Програма розрахована на роботу в гуртках і секціях основного рівня навчання. На опрацювання навчального матеріалу відведено 216 годин. У гуртках навчаються школярі 8–11 класів, які зацікавлені науково-дослідницькою діяльністю, мають достатні знання і вміння з навчальних дисциплін, а також бажання проводити самостійні дослідження.

Розділи програми знайомлять учнів із загальним поняттям про науку і дослідження, розглядають основні етапи організації дослідження – від окреслення проблеми до представлення і захисту науково-дослідної роботи. Особливу увагу приділено таким етапам науково-дослідної роботи, як вибір теми роботи, робота з науковими джерелами інформації.

Для виконання визначених завдань у програмі передбачено проведення теоретичних та індивідуальних занять. Види занять у процесі навчання взаємопов'язані та логічно доповнюють одне одного. Під час засвоєння матеріалу можна використовувати такі форми роботи, як тренінги, лекції, дискусії, семінари, індивідуальні заняття, робота в бібліотеці та з пошуковими системами інформації, обробка результатів науково-дослідної роботи. Під час лекційних занять для розвитку пізнавальної активності учнів застосовуються такі форми роботи: лекція-монолог з елементами діалогу, розповідь, бесіда, лекція з елементами дискусії, самостійна робота, яка спонукає мислити, висловлювати власну думку, давати оцінку мовним явищам тощо.

Методика підготовки ґрунтується на комплексному підході, який складається з тісної взаємодії інтерактивних, евристичних, пошукових, пояснювально-ілюстративних, дослідницьких методів, а також методів активізації пізнавальної діяльності, формування та стимулювання пізнання. Програмою передбачено використання таких способів актуалізації знань, як повторення, узагальнення, систематизація та сучасних технічних засобів навчання (друковані, технічні, екранні, засоби слухової наочності).

Залежно від педагогічної мети і завдань передбачається послідовно застосувати групові та індивідуальні форми роботи: програмування та планування індивідуальної дослідної діяльності учнів; підготовка до індивідуально-дослідної роботи; теоретичні, експериментальні та комбіновані дослідження; узагальнення результатів дослідження (узагальнювальний семінар, наукова дискусія); застосування результатів дослідження; звітування дослідників (співбесіда, колективний усний звіт, захист наукової роботи, написання звіту тощо). Особливо корисним і необхідним вважається систематичне проведення індивідуальних занять. Адже щоб створити в групі ситуацію дискусії, необхідно добре підготувати опонента, доповідача, допомогти відібрати аргументи і контраргументи.

Педагог має змогу в індивідуальній бесіді з'ясувати можливості, інтереси кожного члена секції, щоб повніше реалізувати його творчі здібності, допомогти під час написання науково-дослідної роботи.

Для оцінки рівня знань і роботи учня в гуртку передбачено такі форми контролю: поточний (співбесіда, обговорення, оформлення рефератів і постерів); проміжний (написання рефератів, анотацій, рецензій на статті і книжки, написання проміжних розділів наукової роботи); підсумковий (виступи на науково-практичних конференціях, науково-дослідна робота).

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		Усього	Теоретичних	Практичних
1	<i>Вступне заняття</i>	2	1	1
2	<i>Лінгвістика</i>	106	25	81
2.1	Фонетика. Орфоепія	8	2	6
2.2	Графіка. Орфографія	20	4	16
2.3	Лексика. Фразеологія	6	2	4
2.4	Морфологія і правопис	56	14	42
2.5	Синтаксис і пунктуація	12	2	10
2.6	Стилістика	4	1	3
3	<i>Науково-дослідницька діяльність</i>	106	38	68
3.1	Поняття про наукове дослідження із мовознавства. Основні підходи до вивчення мови.	4	2	2
3.2	Вибір теми дослідження	12	6	6
3.3	Основні засади роботи з науковою інформацією. Опрацювання наукової літератури	12	6	6
3.4	Методи і прийоми дослідження мовного матеріалу	12	6	6
3.5	Добір мовного матеріалу та його аналіз	18	4	14
3.6	Проведення дослідження	12	4	8
3.7	Написання науково-дослідної роботи	12	2	10
3.8	Укладання списку використаної літератури			

	та оформлення роботи	12	4	8
3.9	Представлення і захист науково-дослідної роботи	12	4	8
4	<i>Підсумкове заняття</i>	2	1	1
	Разом	216	65	151

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступне заняття (2 год.)

Теоретична частина. Мета і завдання роботи гуртка. Ознайомлення з порядком і планом роботи гуртка. Правила санітарії, гігієни та безпечної роботи за комп'ютером. Організація робочого місця учня. Правила поведінки в навчальному закладі, кабінеті. Інструктаж із техніки безпеки. Організаційні питання.

Практична частина. Проведення дискусії на тему «Чим мене приваблює мовознавство?».

Написання контрольної роботи (вступний контроль).

2. Лінгвістика (106 год.)

Фонетика. Орфоепія (8 год.)

Теоретична частина. Основні одиниці фонетики. Класифікація звуків.

Практична частина. Склад слова. Фонетична транскрипція. Орфоепічні норми української мови. Наголос. Чергування звуків. Спрощення в групах приголосних.

3. Графіка. Орфографія (20 год.)

Теоретична частина. Принципи української орфографії.

Практична частина. Уживання м'якого знака. Уживання апострофа. Подвоєння та подовження приголосних. Правопис префіксів. Правопис суфіксів. Правопис складних слів. Велика літера у власних назвах.

4. Лексика. Фразеологія (6 год.)

Теоретична частина. Семантичні зв'язки і відношення у словниковому складі української мови. Склад лексики сучасної української мови з погляду її походження та функціонування. Класифікація фразеологізмів. Джерела фразеології.

Практична частина.

Багатозначність. Омонімія. Паронімія. Синонімія. Антонімія. Питомо українська й запозичена лексика. Активна і пасивна лексика. Сильова диференціація лексики. Багатозначність, омонімія, синонімія, антонімія у фразеології.

5. Морфологія і правопис (56 год.)

Теоретична частина. Іменник. Прикметник. Числівник. Займенник. Прислівник. Дієслово. Дієприкметник. Дієприслівник. Службові частини мови. Вигуки.

Практична частина. Труднощі у визначенні роду іменників. Наголошування іменників у множині. Труднощі у відмінюванні іменників. Особливості відмінювання прізвищ. Творення чоловічих і жіночих імен по батькові.

Труднощі у розмежуванні прикметників за твердою і м'якою групами. Особливості творення ступенів порівняння прикметників. Особливості відмінювання та наголошування прикметників.

Труднощі в узгодженні іменників із числівниками. Особливості відмінювання числівників. Особливості наголошування числівників при словозміні.

Труднощі у відмінюванні займенників. Особливості вживання займенників. Наголошування займенників.

Особливості написання й наголошування прислівників.

Труднощі у вживанні дієслів давноминулого часу. Особливості дієслівного керування. Труднощі у визначенні дієвідміни дієслів. Особливості творення наказового способу дієслів. Дієслова з постфіксом *-ся*. Невідмінювані дієслівні форми.

Труднощі в написанні службових частин мови. Особливості вживання службових слів та вигуків.

6. Синтаксис і пунктуація (12 год.)

Теоретична частина. Просте речення й розділові знаки в ньому. Синтаксично ізольовані частини речення. Складне речення, його типи.

Практична частина.

Розділові знаки в простому реченні. Відокремлені члени речення. Вставні слова, словосполучення, речення. Звертання. Розділові знаки в складних реченнях різного типу. Речення з прямою та непрямою мовою. Цитати.

7. Стилїстика (4 год.)

Теоретична частина. Поняття про стилїстику.

Практична частина. Стилїстичні особливості вживання різних частин мови та сталих зворотів. Тавтологія. Відмінювання географічних назв.

8. Науково-дослідницька діяльність (106 год)

Поняття про наукове дослідження із мовознавства. Основні підходи до вивчення мови (4 год.)

Теоретична частина. Наукове дослідження з мовознавства як форма існування і розвитку науки про мову. Особливості учнівської науково-дослідницької діяльності. Відмінності учнівського дослідження від наукового дослідження з лінгвістики. Типи учнівських робіт з української мови (реферативні, описові, пошукові, експериментальні тощо).

Види дослідницьких наукових робіт мовознавчого характеру: реферат, навчально-дослідницька, наукова робота учня, курсова, дипломна, дисертація.

Форми представлення наукового дослідження з української мови: наукова стаття, звіт, аналітичний огляд, доповіді під час наукової конференції (усна або стендова), тези, автореферат, монографія, підручник, навчальний посібник.

Форми аналізу наукових робіт з української мови: анотація, відгук, рецензія.

Відомості про загальну схему наукового дослідження з української мови. Постановка проблеми. Вибір теми дослідження. Обґрунтування актуальності науково-дослідної роботи. Мета і завдання дослідження. Об'єкт і предмет дослідження. Вибір методу. Пошук можливих варіантів розв'язання проблеми. Написання плану дослідження. Вивчення літературних джерел. Проведення дослідження. Аналіз, опрацювання, систематизація матеріалу. Інтерпретація результатів. Формулювання висновків та узагальнень. Написання й оформлення тексту науково-дослідної роботи з української мови. Підготовка до захисту: написання доповіді, підготовка презентації.

Практична частина. Формулювання основних етапів науково-дослідної роботи з української мови, визначення об'єкта, предмета і завдання дослідження на прикладі наукової статті за профільним напрямом. Ознайомлення із загальною структурою наукових робіт учнів минулих років.

9. Вибір теми дослідження (12 год.)

Теоретична частина. Напрямок наукового дослідження. Основні вимоги до мовознавчої тематики дослідження учня. Постановка проблеми як початкова ланка науково-дослідної роботи. Пошук проблеми за допомогою постановки запитань. Занурення в проблему. Тема дослідження. Вимоги до теми роботи. Актуальність дослідження – зв'язок проблеми дослідження з наявним станом наукового пізнання. Мета і завдання дослідження. План дослідження.

Практична частина. Ознайомлення зі списком запропонованих тематик науково-дослідних робіт з української мови. Постановка проблеми науково-дослідної роботи: а) окреслення проблематики та вибір напрямку дослідження, б) з'ясування, що вивчено стосовно цього аспекту, г) визначення аспектів, які недостатньо досліджені. Формулювання теми науково-дослідницької роботи з української мови. Обговорення проблеми і теми з науковим керівником. Мета і завдання дослідження. Формулювання актуальності теми роботи. Складання початкового плану дослідження.

10. Основні засади роботи з науковою інформацією. Опрацювання наукової літератури (12 год.)

Теоретична частина. Поняття інформації. Рациональна організація інформаційного пошуку. Види інформаційних ресурсів і правила роботи з ними. Пошукові ресурси Інтернет. Використання комп'ютерних технологій для зберігання і систематизації інформаційних джерел з української мови.

Загальні принципи роботи з навчальною та науковою літературою на мовознавчу тему. Психологічна підготовка до читання. Правила, мета і способи читання. Умови раціонального прочитання. Робота зі змістом, анотацією, передмовою і післямовою. Техніка швидкого читання на

допомогу засвоєння матеріалу та роботи з науковою літературою. Специфіка читання наукових текстів: правила цитування і конспектування матеріалу. Оформлення покликань у тексті. Види роботи з текстом: план, конспект, тези, анотація, реферат. Науковий етикет і плагіат. Як уникнути плагіату під час роботи з літературою.

Правила роботи в бібліотеці. Робота з каталогами. Два види каталогів: алфавітний і систематичний. Комп'ютерні каталоги бібліотек. Створення бібліографії. Бібліографічний опис книжки. Систематизація наукової інформації. Створення власної картотеки. Опис книжки на картках.

Практична частина. Виконання вправ на роботу з текстом. Написання анотації, відгуку і рецензії на мовознавчу статтю. Робота в бібліотеці. Ознайомлення з прикладами оформлення бібліографії в наукових працях. Розробка плану читання наукової літератури за обраною темою дослідження. Формування огляду джерел за тематикою роботи учня. Оформлення списку джерел. Складання термінологічного словника власного дослідження.

11. Методи і прийоми дослідження мовного матеріалу (12 год.)

Теоретична частина. Поняття методології наукового дослідження з української мови. Основні методи наукового пізнання з української мови. Емпіричний і теоретичний рівні пізнання мовного матеріалу.

Основні методи емпіричного рівня пізнання – спостереження, експеримент. Організація і проведення спостереження та експерименту. Факт як форма знання.

Теоретичний рівень пізнання мовного матеріалу. Структура і функція наукової теорії. Науковий закон як ключовий елемент теорії. Методи теоретичного пізнання – абстрагування, ідеалізація, формалізація, моделювання. Аналіз і синтез. Порівняння. Аналогія. Поняття моделі в науці. Моделювання як метод наукового дослідження. Описовий, зіставний, порівняльно-історичний, статистичний методи, метод лінгвістичної географії.

Основні принципи дослідження мовного матеріалу. Способи аналізу лінгвістичного матеріалу. Особливості дослідження різних видів мовного матеріалу.

Практична частина. Пошук методів дослідження для проведення власної науково-дослідної роботи з української мови. Відмінності між експериментом і спостереженням. Виконання вправ на використання методів теоретичного пізнання до розв'язання проблеми мовознавчого характеру.

Виконання творчих завдань на закріплення вмінь користуватися різними методами дослідження лінгвістичного матеріалу.

12. Добір мовного матеріалу та його аналіз (18 год.)

Теоретична частина. Залежно від мети й завдань дослідження визначається коло джерел, з яких можна добирати мовні факти для аналізу (усне мовлення, словники, тексти творів різних стилів і жанрів). Записи мовлення різних вікових груп людей, територіальних говорів на папері / магнітофоні / диктофоні і розшифрування на папері. Паспортизація матеріалу

(фіксація точного місця запису, характеристика інформанта). Мовознавці виробили вимоги до підбору фактичного матеріалу, серед яких найголовнішими є такі:

– кожний мовний факт у певному контексті має бути виписаний на окрему картку (це спрощує процес систематизації матеріалу);

– ілюстративний текст має найбільш повно відобразити семантику, функції, особливості вживання, будову мовного явища;

– кожна картка має бути паспортизована, паспорт містить такі дані: назва тексту, місце його написання, яким роком датований, сторінка за виданням.

Практична частина. Збирання і паспортизація мовного матеріалу. Систематизація матеріалу за різними критеріями.

13. Проведення дослідження (12 год.)

Теоретична частина. Підготовка та проведення лінгвістичного дослідження. Обробка і представлення результатів дослідження: графічне і табличне. Пакети прикладних програм для проведення наукового дослідження з української мови та обробки його результатів. Поняття похибки наукового дослідження у сфері лінгвістики.

Практична частина. Складання плану експерименту або лінгвістичного дослідження. Проведення дослідження (експерименту, спостереження). Опис ходу наукового дослідження. Представлення наукових результатів у різних формах: таблиці, графіки, діаграми.

14. Написання науково-дослідної роботи (12 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення з вимогами до оформлення науково-дослідної роботи. Загальні правила оформлення тексту. Структура роботи: титульний аркуш, зміст, перелік умовних позначень і скорочень, вступ, основна частина, висновки, список використаної літератури, додатки (за потреби).

План викладення дослідження. Підготовка чернетки як початковий етап написання науково-дослідної роботи. Виправлення чернетки.

Науковий стиль викладення матеріалу. Структурування і представлення думок. Критичне мислення. Побудова аргументації під час написання тексту, пошук аргументів. Формулювання висновків та узагальнень із проведеної роботи.

Практична частина. Узагальнення попередньої підготовчої роботи (обґрунтування актуальності, новизни, мети та завдань дослідження, короткий огляд ступеня розробки проблеми). Опрацювання наукової літератури й систематизація прочитаного: конспектування, складання тез і тематичних виписок. Обробка фактичного матеріалу: цитування, виписки, систематизація та диференціація матеріалу. Тлумачення невідомих термінів, робота зі словниками та довідниками. Оформлення покликань на опрацьовану наукову літературу. Робота над розділами, параграфами основної частини наукового дослідження. Змістовий виклад матеріалу наукового дослідження, логічність та послідовність теоретичних та практично-експериментальних положень дослідження. Введення й

оформлення графічного та ілюстративного матеріалу. Формулювання висновків до кожного розділу, параграфа, узагальнювальний аналіз зібраного фактичного матеріалу. Обробка і критичний аналіз результатів наукової роботи. Узагальнення та формулювання висновків.

15. Укладання списку використаної літератури та оформлення роботи (12 год.)

Теоретична частина. Вивчення вимог щодо оформлення списку використаної літератури (один автор, два, три автори, колектив авторів, словники, збірники наукових праць, авторефератів, дисертацій тощо)

Практична частина. Оформлення титульної сторінки. Укладання списку використаної літератури, додатків до наукової роботи. Редагування та корегування роботи, підготовка матеріалів до друку.

16. Представлення і захист науково-дослідної роботи (12 год.)

Теоретична частина. Вимоги до доповіді. Структура доповіді. Поради промовцеві. Методи викладання мовного матеріалу. Правила складання й оформлення презентацій на мовознавчу тематику. Використання комп'ютерних програм для підготовки презентацій.

Ораторське мистецтво. Загальні правила ведення дискусії на лінгвістичні теми. Мистецтво ставити запитання. Мистецтво відповідати на запитання.

Практична частина. Підготовка доповіді та презентації за результатами науково-дослідної роботи з української мови. Проведення рольової гри «Захист науково-дослідної роботи» за планом: виступ із доповіддю, постановка запитань до неї, відповіді на запитання, виступи опонентів, розподіл ролей між вихованцями («доповідач», «опонент», «керівник»). Аналіз результатів проведеної гри.

17. Підсумкове заняття (2 год.)

Практична частина. Підбиття підсумків роботи гуртка протягом року. Презентація кращих учнівських науково-дослідних робіт. Поради і рекомендації щодо написання науково-дослідної роботи.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- поняття проблеми, мети, об'єкта, предмета і завдання дослідження;
- науково-лінгвістичну термінологію;
- основні засади наукової діяльності;
- вимоги до написання різних видів учнівських наукових робіт;
- ознаки та специфіку наукового стилю;
- методи мовознавчих досліджень;
- методiku організації самостійної науково-дослідницької діяльності;
- будову наукової роботи та вимоги щодо її оформлення;

- різновиди бібліотечних каталогів, правила укладання бібліографії, оформлення цитат;
- особливості тезування та конспектування;
- етапи захисту наукової роботи;
- вимоги до оформлення наочних матеріалів;
- правила культури мовлення під час захисту і ведення дискусії;
- принципи презентації результатів науково-дослідної роботи.

Вмхованці мають уміти:

- виокремлювати проблему, обґрунтовувати актуальність, визначати об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження;
- складати індивідуальний план роботи;
- володіти методами мовознавчих досліджень;
- працювати в бібліографічному відділі бібліотеки, Інтернет-мережі з різними інформаційними ресурсами;
- знаходити інформацію для розв'язання виявленої проблеми;
- конспектувати наукову літературу; опрацьовувати дані мережі Інтернет;
- систематизувати опрацьовану літературу;
- цитувати, оформляти покликання;
- використовувати мовознавчу термінологію в навчанні та науково-дослідницькій діяльності;
- аналізувати наукові підходи до проблеми дослідження;
- тлумачити терміни, гіпотези;
- структурувати наукову роботу;
- формулювати висновки наукового дослідження;
- укладати список використаної літератури;
- укладати додатки до наукової роботи;
- редагувати та корегувати текст;
- оформляти роботу;
- оформляти наочні матеріали;
- створювати мультимедійні презентації;
- укладати план захисту науково-дослідної роботи і виголошувати доповідь з урахуванням ситуації спілкування;
- володіти основами ораторського мистецтва;
- вільно спілкуватися, не лякатися публічних виступів, висловлювань;
- перекладати тексти українською мовою, працюючи з іншомовними текстами, використовуючи термінологічні та електронні словники;
- аналізувати власні помилки і знаходити шляхи їх усунення;
- оперувати набутими знаннями, сформованими навичками, використовувати їх у практичному житті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрейченко О. І. Студентська наукова робота / О. І. Андрейченко, В. П. Ачилова, Ю. Ф. Прадід. – Сімферополь, 2008. – 88 с.
2. Балагура Т. Наукова робота учнів – міф чи реальність? / Т. Балагура // Українська мова та література в середніх школах, гімназіях, колегіумах. – 2004. – № 2. – С. 97–101.
3. Білодід І. К. Дбаймо про високу культуру мови / І. К. Білодід // Питання мовної культури. – К. : Наук. думка, 1969. – № 3. – С. 3–10.
4. Білоусенко П. І. Мовознавче дослідження школяра / П. І. Білоусенко. – Запоріжжя : Хортиця, 2000. – 104 с.
5. Богдан С. Наукова робота в МАН: методичні рекомендації до її написання й оформлення / С. Богдан. – Луцьк, 1995. – 25 с.
6. Богдан С. Науковий текст і його назва / С. Богдан. – Луцьк, 1997. – 15 с.
7. Богдан С. Як вибрати тему наукової роботи?: методичні рекомендації для слухачів МАН / С. Богдан. – Луцьк, 2001. – 10 с.
8. Бойко Т. Робота з обдарованими дітьми / Т. Бойко // Українська література в загальноосвітній школі. – 2004. – № 7. – С. 23–24.
9. Борецька О. Мала академія наук – дослідницький спосіб мислення / О. Борецька // Директор школи. – 2004. – № 7. – С. 20–24.
10. Булаховський Л. А. Український літературний наголос (характеристика норми) / Л. А. Булаховський. – К.- Львів : Рад. шк., 1947. – 54 с.
11. Винницький В. М. Наголос в сучасній українській мові / В. М. Винницький. – К. : Рад. шк., 1984. – 160 с.
12. Ганич Д. І. Словник лінгвістичних термінів / Д. І. Ганич, І. С. Олійник. – К.: Вища шк., 1985. – 360 с.
13. Глазова О. Основи риторики / програма факультативного курсу для 10 (11) класів універсального профілю загальноосвітніх навчальних закладів / О. Глазова, Ю. Кузнецов // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2006. – № 7–8. – С. 62–67.
14. Глуховцева К. З народного джерела: говори української мови : Посібник для учнів старших класів / К. Глуховцева. – Луганськ : Альма-матер, 2007. – 123 с.
15. Голобородько В. Наукова робота учнів / В. Голобородько. – Харків : «Основа», 2005. – 208 с.
16. Гриханов Ю. А. Что нужно знать каждому о библиотеке / Ю. А. Гриханов. – М.: Книга, 1977. – 78 с.
17. Єрмоленко С. Навчально-виховна концепція вивчення української (державної) мови / С. Єрмоленко, А. Мацько // Дивослово. – 1994. – № 7. – С. 28 – 53.
18. Єфремов С. Історія українського письменства / С. Єфремов. – К. : Феміна, 1995. – 688 с.

19. Заболотний О. Формування науково-дослідницьких здібностей учнів на уроках української мови / О. Заболотний // Українська мова й література в школі. – 2003. – № 2. – С. 28–30.
20. Зарецкая Е. Н. Риторика. Теория и практика речевой коммуникации / Е. Н. Зарецкая. – М., 1999. – 480 с.
21. Зеров М. Українське письменство / М. Зеров. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. – 1302 с.
22. Іванченко Р. Г. Літературне редагування / Р. Г. Іванченко. – К.: Вища шк., 1983. – 248 с.
23. Коваленко В. Поетична лабораторія: програма факультативного курсу для 10–11 класів філологічного профілю загальноосвітніх навчальних закладів / В. Коваленко // Українська мова й література. Програми факультативних курсів: 8–11 класи. – Вип. 2 / Відповідальний за випуск В. Федоренко. – К., 2008. – С. 103–135.
24. Коваль А. П. Культура мовлення / А. П. Коваль. – К.: Вища шк., 1977. – 423 с.
25. Когут О. Основи ораторського мистецтва: практикум / О. Когут. – Тернопіль: Астон, 2005. – 296 с.
26. Компанцева Л. Український філологічний Інтернет – новий комунікативний досвід / Л. Компанцева // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2004. – № 1. – С. 194–200.
27. Конобродська В. Курсова і дипломна робота з етнолінгвістики: навчальний посібник / В. Конобродська. – Житомир, 2003. – 236 с.
28. Концепція літературної освіти школярів у системі профільного навчання (проект) // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2007. – № 5. – С. 26–72.
29. Методичні рекомендації юному науковцю МАН щодо написання та захисту науково-дослідницької роботи / Рівненська Мала академія наук учнівської молоді. – Рівне, 2007. – 30 с.
30. Оголевець А. Як писати наукову роботу з української мови / А. Оголевець // Дивослово. – 1999. – № 9 – С. 23–26.
31. Остапчук О. Шляхи підвищення інноваційного потенціалу методичної роботи / О. Остапчук // Шлях освіти. – 2002. – № 2. – С. 9–15.
32. Пазяк О. М. Українська мова і культура мовлення: навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів / О. М. Пазяк, Г. Г. Кисіль. – К., 1995. – 239 с.
33. Панченко І. В. Матеріали для роботи з діалектною лексикою: навчальний посібник / І. В. Панченко, Л. М. Тищенко. – Слов'янськ, 2015. – 284 с.
34. Пахаренко В. Сучасна українська література: програма факультативного курсу для 10–11 класів універсального профілю загальноосвітніх навчальних закладів / В. Пахаренко, Н. Пахаренко,

- О. Месевря, С. Січкара // Українська мова та література. – 2007. – № 2–4. – С. 3–31.
35. Подольская Н. В. Словарь русской ономастической терминологии / Н. В. Подольская. – М.: Наука, 1978. – 199 с.
36. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання / О. Пометун, Л. Пирожниченко. – К.: А.С.К., 2004 – С. 7, 11, 19.
37. Пономарів О. Культура слова / О. Пономарів. – К., 1999. – 240 с.
38. Програми з позашкільної освіти. Дослідницько-експериментальний напрям / Л. Барановська, О. Биковська, О. Борзенко та ін.; упор. О. Лісовий, С. Лихота. – Вип. 2.– К.: ТОВ «Інформаційні системи», 2010. – 124 с.
39. Професійна компетенція вчителя української мови і літератури: програма спецкурсу для студентів спеціальності «Педагогіка і методика середньої освіти. Українська мова та література» / уклад. О. Семенов. – К.: РВВ ГДПУ, 2003. – 49 с.
40. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування / Я. Радевич-Винницький. – Львів: Сполом, 2001. – 246 с.
41. Радченко М. Основні методологічні аспекти науково-дослідницької роботи / М. Радченко, І. Томашевська. – Луцьк, 1995. – 14 с.
42. Распопов И. Р. Методология и методика лингвистических исследований / И. Р. Распопов. – Воронеж: Изд-во ВГУ, 1976. – 199 с.
43. Рекомендації до написання та оформлення учнівської пошукової роботи. – Львів, 1998. – 20 с.
44. Українська мова. Енциклопедія / Редкол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголови), М. П. Зяблюк та ін. – вид. 3-є. – К.: Укр. енциклопедія, 2007. – 856 с.
45. Шейко В. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник / В. Шейко, Н. Кушнарєнко. – К.: Знання-Прес, 2003. – 295 с.